

Forsøg til et Landkort over Strindens Præstgjeld 1793

Dette kartet er tegnet av F. Gjervan og er datert Gjervan den 12. febr 1793. I tillegg til kartet er det en beskrivelse av prestegjeldet og kartet - "Anmarkninger til nedenstaaende Kort". Denne teksten gjengis her - uten listen over gårdene. Avskriften er ved Bjørg Rugelsjøen. Hun har forsøkt å skrive av bokstavrett etter originalen. Utdraget av innholdet er ved Jan P. Breida.

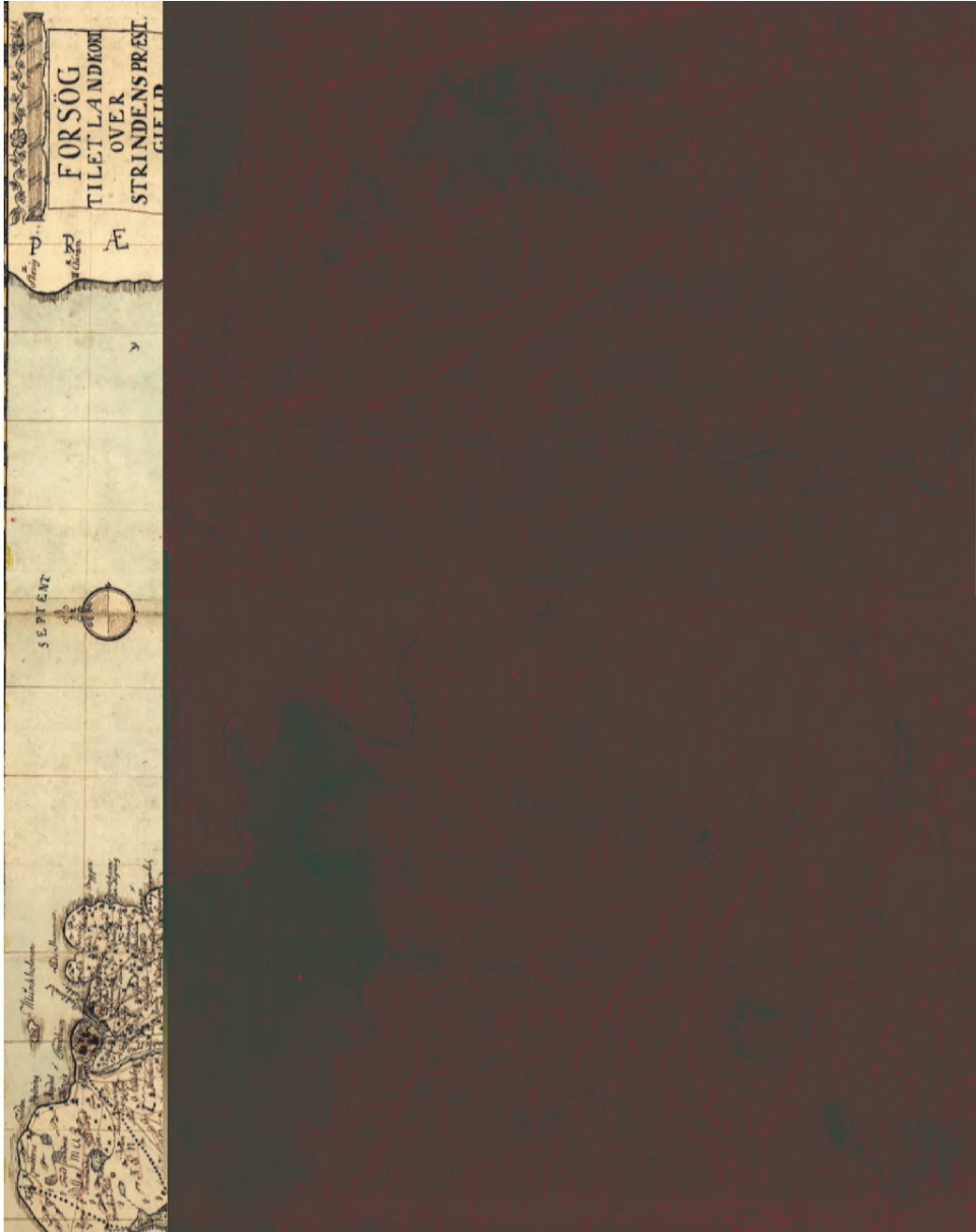
Litt om innholdet

Gjervan begynner med å avgrense Strinden prestegjeld, og oppgir hvilke vann, bekker, elver, høydedrag etc. som utgjør grenseskillene mot nabobygdene. Prestegjeldet strekker seg 3 ½ mil fra Trondheim til Lille Venfjell, og bredden oppgis til 1 ½ mil beregnet fra Muruvik til Sortvannet. Strinda er inndelt i tre kir-

Se kartet i høy oppløsning - nettsadresse:

http://www.strindahistorielag.no/wiki/index.php?title=Strinden_Prestegjeld_1793

kesogn: Lade, Bratsberg og Malvig. Forstaden Baklandet utgjør det fjerde sogn, men det sorterer under Trondhjem juridisk. Her finnes skolehus, mens de tre sogn på landet benytter omgangsskole. Prestegjeldet deles i 12 fattiglegder, derav fem i Lade -, tre i Bratsberg- og fire i Malvig sogn. Han nevner også at de forskjellige militære avdelinger i Strinda driver eksersis på Stjørdalshalsen, Øye (Øysand) og Lademoen.

På hver side av kartet har han laget en oppstilling over gårdene i prestegjeldet, nummerert og påført matrikelnummer og landskyld i spann, øre og mark. Gjervan hevder at prestegjeldets nordvendte beliggenhet utgjør et problem for mange gårder, men regner også opp gårder beliggende i fruktbart lende mot syd.

Han omtaler tamme og ville fugleslag som er anmerket med bokstaver på kartet etter hvor de har sine samlingsplasser. Utenom de vanlige husdyr nevner han ville dyr og rovdyr som bjørn, ulv, gaupe, jerv, rev m.fl. Harene formerer seg raskest selv om det jaktes mye på dem om våren. På Strindas ca. 50 ferskvann fiskes det ørret, rør, gjedde, karus og ål med forskjellige redskaper til ulike tider av året på steder som vises med bokstaver på kartet. I Strindfjorden er flere typer fisk, og Gjervan nevner spesielt laksen som også vandrer opp i elver.

Gjervan regner opp tresortene som også har fått sine bokstaver på kartet. Til slutt

priser han en del dyktige jorddyrkere, både byborgere med sine avlsgårder og bønder som viser iver og flid utenom det vanlige

For de som ønsker å studere detaljene, gjengis Gjervans sjeldne historiske dokument nedenfor - uten lista over gårdene.

Gjervans beskrivelse

Indbemeldte Strindens Præstgjeld, grændser mod Norden til Bye Marken, hvids Grændselinies HovedPunkt er Sjelbred Vandet og Trondhjem, videre til Strind=Fjorden. Mod Væsten til Lenstranden, hvor i mellem Leerbro=Elven, som løber ud af Sjelbred Vandet og løber ned i Nid eller Bye Elven ved Kroppen; gjør Grændsesjeldet; Videre ned til Tillers Sogn, som skjelles fra Strinden ved Nid=Elven. Mod Sydvest til Klæbo, imellem Klæbo og en deel af Strinden som heder Aasbygden, gjør Aumunds Bækken Grændsesjeldet, længere ned til Synden er Grændsen bestemt at være Buurs=Bjergene, den syndre Jovas Høyen, Sort Vandet, og Hevilen; hvor Klælbo endes og Sælboe støder til. Mod Synden granser den til Sælbo, og Grændseliniens Hoved Ponkter er bestemt at være: Solems Vandet, og Lille Ven=Fjeld. Mod Østen til Størdalen; Grændseliniens Hoved Ponkter er bestemt at være Lille=Ven=Fjeld, Meeraas, Kuul=Vand, Revsing Hammer, Graaheyen og Muruvig Bekken. I Størrelse sjønnes det at være 3 2/4 Mille langt, beregnet fra Trondhjem til Lille

Ven=Fjeld, og Breeden omtrent 1 2/4 Mille, beregnet fra Muruvigen til Sort=Vandet. Lands=Byerne er inddelt i tre Kjerke Sogner, som er Lade, Bradsberg og Malvig; Bakke er det fjerde Sogn i ovenmeldte Præstgjeld; men udgjør kun Forstaden Baklandet, som hvad Kontribution angaar sorterer til Trondhjem, men Grundene hører for det meeste til Bakke og Lillegaard. Paa Baklandet er ordentligt Skolehuus, men i de tre Sogner paa Landet bruges Omgangs Skole, som uden at indeele Sognerne i visse Fjerdinger, forbliver otte Dage paa hver Gaard, og samler saamange Børn ad gangen som mueligt.

Her skal være tolv **Fattig=Lægder** nemlig: 5 i Lade Sogn, N° 1. Byaasen, N° 2 Lademoen. N° 3 Vigelven, N° 4 Opstrinden, N° 5 nogle Gaarder af Vasbygden. Tre i Bradsbergs Sogn N° 1. Leeren, N° 2 Neder Aasbygden, N° 3. over Aasbygden og nogle af Vasbyg Gaarderne. Fire i Malvig Sogn N° 1 Søbygden, N° 2. Markabygden, N° 3. Hummelvigen, N° 4. Aasgaardene og Mostamarkens Fattige Lægder.

Af **Strindens Dragun Kompagnie** er her 16ten Kvarter de øvrige er i Størdallen, des Eksseser Plas er Størdals Halsen; noget over 20^{ve} af det Meelhuske Dragun Kompagnie, deres Eksseser Plas er Øye. Med nogle Lægders Tillæg af Tillers Sogn, udgjør her heele Strindens Soldatar Kompagnie Lægder, sammes Eksseser Plas er Lademoen.

221 Matrikul Nummer 274 Spand ” Øre 15 Mark; hvilket kan sees af nedestaaende Liste; Men da Skatte=Mantallet er indrettet efter Skyldsætningens Størrelse, har jeg med Flid bragt Gaardene i en anden Orden, for Situationen skyld; hvids Nummer udgjør en Rubrike foran. - Videre hvad de Naturlige Tings Virkninger, og Almuens Ækonomiske Bedrifter angaaer, var vel Pligt at give fuldstændige Anmarkninger over; men hverken har jeg Evner, eller tillader dette lille System, at sige hvad jeg burde, Tilskuerne ville behage at undskylde mig for det lille -

Om Varmen og Luften. - For medelst den Vending og tillige Plathed, som Bygdens Beliggenhed gjør mod Norden; forhindres meget Varmens Virkninger, dog gjør Søe Luften for de Gaarder, som ligger ved Søestranden, og tillige dem som ligger i Bakker, mod Synden saasom: Kjøstad, Sælsbak, Halset, Moholt, Stene, Randlien Sæter, Kvaal, Kvigjerdet, Leystad, Engen, Vollum og flere heri en undtagelse; de som ligger lavere ere formedelst en Fugtig og Myragtig Grund, noget frugtbarere, men tillige ogsaa mere udsat for Natte=Kulde, de Gaarder som ligger meget i Høygden saasom: Aasgaardene, Mostamarken, smaagaardene Lejnåas, Rosmo, Leeraas, Halset Øvnet, Frøset, Vaaddan, Solem, har meget kuld Luft, og en ikke synderlig frugtbar Grund. -

Om Fuglene - Af Fugle gives her nogle Arter tamme saasom: Kalkun, Gaas, Ænder, Høns o: f: og en stor Deel vild, først de reene som er: Tuur, Aarhanne; Disse to Arter pleyer om Foraaret at samle sig paa visse Steder for at pare sig, som man kalder Leege; men fordi de nu omstunder ere meget vaklende i at søge disse Samlings Plasser, kan de ikke med Vished anmærkes, undtagen ved bege Jovandene, som betegnes med Bogstav p. videre Jerp, Fjellue, Ryppe, Trost, Kaksspyd, Meyser, Sporv, Nattegal Svale, Erle, Gøg, Spurv o: f: af Rov=Begjerlige saasom: Ørn, Høg, Ravn, Krage, Skyr, Skrig, Lom, Maage og flere samt Bjerg=Ugel, Ugle, og Troldkjukser- . For to Aar siden gaves en Art Krams=Fugle hete Sidensvans, denne er nu aldeles borte; Alle Fugle tager meget af; kanske af de forskjellige Dræbe=Maader, som Knald=Skud, Stokke m: m: -

Om Dyrene. - Til Huus=Dyr opelskes i Almindelighed, Hæste, Kør, Faar, Geder, Sviin, Hunde og Katter de Vilde ere: Bjørn, som om Vinteren udvælger sig et Hie, i Huler, Bjerg=Klefter og Aaser, hvor hen deres Spor om Høsten naar Sneen kommer bliver efterrekket, og Dyret selv bliver efter nogen Tid om det findes Skud, Figuren som tilkjendegiver et saadant Hie er , dernest Ulv, Gaube, Gjerv, Rev, Otter, Maar, Ryskat, Ekorn, Mulvarper og Muse, Harene ere de som meget hastigt formere sig, dog skudes de og yppig i sær om Foraaret paa Udmarken og SæterVoldene -

Om Vandene - Her er omtrent et halvt hundrede Vande, foruden Søen eller StrindFjorden, og der iblandt gandske faae som ikke haver Fiske, dog anvendes ingen besønderlig Flid paa samme, undtagen Hos nogle faa; hvor der kand gives en besønderlig Leylighed, de i vore Fersk= Vande mig bekjente Fisk=Arter ere 5 Slags: Øret betegnet med b. Røer med c, Gjedder med d, Karus med e, Aal med g. Øret er den almindeligste, og fanges med Fordeel paa somme Steder i sær i Jemfjorden af Indvaanerne i Mostamarken, og i Johns Vandet ved Hammer=Bekken, af Ole Hammer. Røren fanger man om Høsten, med en liden Nod paa Kuppul=Steen=Banker; men nu er der blevet saa mange Nøder, at dette Fiskeri er til ingen Fordel, i Stav=Søe og Sort=Vandet, ta=den baade med Krog og Garn. Gjedder er meget Graadig, og opæder ofte de andre Fisk=Arter, om Foraaret søger den til Bekosene og andre Myragtige Strandbreder, der sætter man Røsser; saa at naar den skal passere forbi Strandbredden, løber ind i Røssen, og bliver fanget, af dette Fiskeri haver Vigerøvne, Mo, Engelsaas, Kuset og Espaas god Fordeel; saasom de af Vanskeligheden for at kunne have levende, bliver Vel betalt. Karuser faaes i et lidet Vand paa Leystaaasen, men ikke til nogen Overflødighed. Aal fiskes i Johns Vandet, men fiskes ikke yppig; saa som den stiger op til Landet i Augusti Maanet, da de fleste haver med Høe=Bergningen at bestille. Fisk=Arterne i Strinde=Fjorden ere mange og mange

Slags, især mærkes Laksen, som og løber op i Elvene, og ved den Leylighed giver mange fordeelagtige Fiskerier: som i Bye Elven, ved Leren, Kroppen, Sluppen, Stavne, Valøen og fl.- ved ved Strandbredden, som i Ølsvigen, Vighamer og ved Humelvigen. I Hummelvig Bugtten fanges somme Tider Sild, denne tillige med de andre smaae Fiske som faaes i Bugtterne er anmærket med det Bogstav F. -

Om Treærne - Af Træer gives Fyr betegnet med Bogstav a, Gran med b, Bjerk med c, Ene med d, Heæg med e, Rogn med f, Alder med g, Asp med h. Andre Træ=Arter saasom: Alm, Halt, Silli, Vie, Klunger, Tiveed, Ribs og fl: der af har jeg seet adskillig enkelte Træer, men ikke i nogen Mængde; kunne derfor ikke anmærkes -

Om Jorden - . I Henseende til Jorddyrkningen *angaaer*; da uden at Tale om vore Høytpriselige Avels=Grads=Eyere, som en Genneral von Krogh, Oberst Krogh, Hr Parilius sl: Fritlejb, Falk, Angel, Ulfers, Gadebusk, Vensel, Thoning og fl: haver og mange

Forklaringer: Venstre side ovenfra: En stad, en fæstning, en kirke, en hovedgaard, en bondegaard, en plads, hamer, ager og engjord.

Høyre side: Et bergmark, en saug - et qværn hus, en skanse, limsten brud, vogn=veier, ride og gangveier, hovedgrændser, mindre grændser, varder.

Bønder efter Evner vist prøver paa Vindskibelighed og Flid, saa som: Ole Hammer, Peder Espaas, Ole Sims Kone, Ole Fjermstad, Ingebrigt Bruroks Kone - Peder Kvam sl: Sivert Blekken John Nardo, Niels og Iver Ranem, Esten Bjørnstad, Gjens Forbord, Ole Engen, Sivert Sande og fl: den huuslige Vindskibelighed hersker meest i de Skovrige Engne. I øvrigt har Melke=Handel og Brændevins=Brænden stærkt udbredet sig.

Kilde for kartet: Statens Kartverk,